

JAAN TOOTSEN

PEETER LAURITS

KUNSTNIK

Teadus ja kunst ...

... minu jaoks ei ole teadusel ja kunstil väga suurt vahet. Mõlemad küünitavad kõige esmaste küsimuste suunas: teadvuse, ruumi, aja ja tundmatuse küsimuste suunas. Metoodika on väga erinev – seda küll. Kehakeel ja väärtushinnangud on erinevad, mõnikord vastandlikud, aga sellegipoolest – nii teadus kui ka kunst on ühiskondliku kesknärvisüsteemi osad. Kunstilised ja teaduslikud kanalid saavad sama signaali isekeskis peegeldada, jagada ja vahetada, kunst saab lõpetada seda, mida teadus

alustas, ning vastupidi, alustada seda, mille lõpetamiseks sel ilma teaduseta vähimaidki väljavaateid poleks.

Teadus ja kunst vaatavad välja samast aknast, aga näevad erinevaid maastikke. See ei ole seesama, mis vaadata välja erinevatest akendest ja näha samu maastikke. Teaduse ja kunsti asi pole ühte vaadet kanoniseerida, vaid vaadata igale poole. Niisiis tuleks kutsuda neid mitmuses – „teadused ja kunstid“. Minu jaoks on teadused ja kunstid filosoofia uhked äärmused.

Mina tahtsin kõigepealt teadlaseks saada, see otsus oli küps juba ammu enne seda, kui kutsevaliku küsimused mu huvideringi kerkisid. Kolmeaastaselt sain aru lugemise nõksust, varsti üritasin ise romaani kirjutada, edasine elu läks aina põnevamaks. Õppisin üheaegselt mitmeid erinevaid asju, ühessegi süvenemata, pendel keerles nagu vurr ja lõpuks, ilmselt mu eksalteeritud loomuse tõttu, sai minust hoopis kunstnik.

Mingist valgustusaegsest inertsist peetakse teadust kunstiga võrreldes rangeks ja igavaks. Teadus on pikalt ette kavatsatud ja metoodiliselt läbi planeeritud protsess, kunst aga spontaansema vaimuvalgutuse tulemus. Viimased 50 aastat loovtööstust ja projektikultuuri on aga olukorda muutnud. Kaasaegne kunst on kalkuleeritum ja ettearvatavam kui kunagi varem ja humanitaariat tervikuna oleks nagu mingi loidus haaranud.

Reaalteadustes on aga viimase sajandi jooksul toimunud nii palju murrangulist, et enam ei jõua järge pidada. Kvantfüüsikas ja küberneetikas küpseb juba sajandi jagu mõtteid, mis varsti kogu me maailmakirjelduse, eluviisi ja väärtushinnangud pea peale keeravad. Ma ei jõua seda aega ära oodata ja kunstnikuna kütavad mind sellised mõtted kõige enam. •